

Verschuivingen in de omzet in eten en drinken tussen de verkoopkanalen gedurende de intelligente lockdown

Katja Logatcheva, 16 april 2020

1. Inleiding

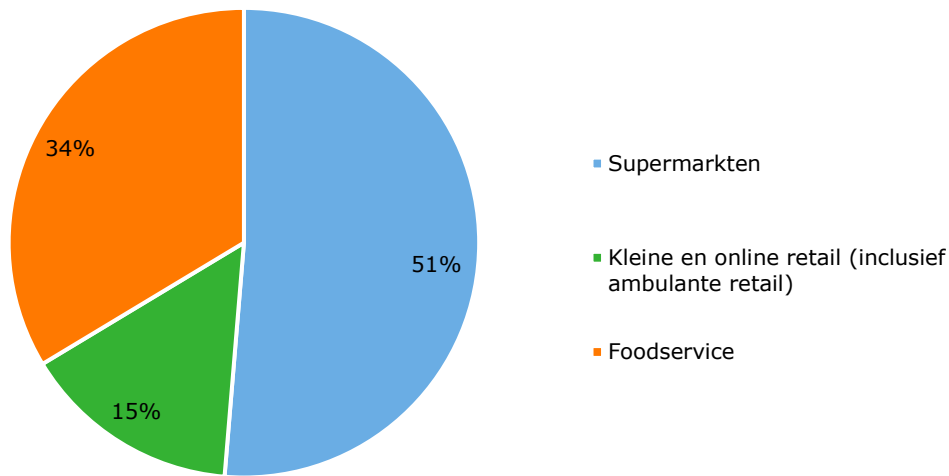
Vanuit het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) is er een vraag gesteld met betrekking tot substitutie effecten in het consumptiepatroon als gevolg van de coronacrisis. Op allerlei manieren vinden er nu verschuivingen plaats in consumptiepatronen. Mogelijk zijn effecten hiervan in beeld te brengen. Door een scenario analyse brengen wij in de notitie de verschuiving in omzet in eten en drinken van supermarkt, kleine en online retail en foodservice in beeld.

Aanpak

1. Er zijn 3 scenario's gedefinieerd voor de duur van de intelligente lockdown:
 - Scenario 1: 16 maart 2020 tot 28 april 2020
 - Scenario 2: 16 maart 2020 tot 1 juni 2020
 - Scenario 3: 16 maart 2020 tot 1 september 2020
2. De verwachte verandering in de omzet gedurende de scenario-perioden van de intelligente lockdown is geschat voor elk verkoopkanaal. Daarbij is er een aantal aannames gemaakt over de effecten van de intelligente lockdown op de omzet in de verkoopkanalen en productgroepen. Deze zijn vastgesteld op 8 april 2020. Voor de aannames is de meest recente beschikbare informatie gebruikt. De situatie van een intelligente lockdown kent echter geen precedent. In de eerste weken van de coronacrisis en de lockdown volgden gebeurtenissen elkaar snel op. Het kan zo zijn dat er in de aankomende tijd andere informatie beschikbaar komt, waardoor de aannames en schattingen voor de verschillende perioden van scenario's aangepast moeten worden.

2. Overzicht van de omzetverdeling eten en drinken in Nederland

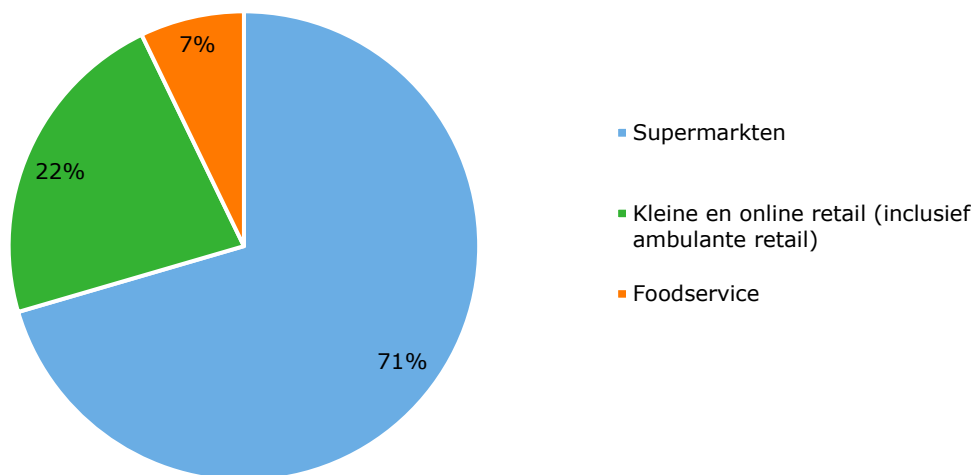
In 2018 bedroeg de totale omzet aan voeding in alle verkoopkanalen in Nederland naar schatting circa 60 mld. euro. De omzet van supermarkten is 51% van het totaal, de omzet van kleine en online retail is 15% van het totaal. De omzet van foodservice is 34% van het totaal. Jaar op jaar verschuivingen van de omzet tussen deze kanalen vinden doorgaans geleidelijk plaats.

Figuur 1 Verdeling van de omzet van eten en drinken in 2018

Bron: Foodstep (foodservice), CBS (supermarkten), FSIN (overige); bewerking: Wageningen Economic Research.

In 2020 wordt gedurende de intelligente lockdown een verschuiving van de omzet verwacht tussen de verkoopkanalen. Food service verliest groot deel van de omzet. De verwachte omzet van supermarkten is 71% van het totaal in scenario 1 en 70% van het totaal in scenario's 2 en 3. De verwachte omzet van kleine en online retail is 22% van het totaal in scenario 1 en 23% van het totaal in scenario's 2 en 3. De omzet van foodservice is 7% van het totaal in de drie scenario's. In het eerste scenario wordt het omzetverlies van 2.094 mln. euro in de foodservice deels gecompenseerd door de omzetsijging van 703 mln. euro in de andere kanalen: supermarkten (+433 mln. euro) en overige en online retail (+270 mln. euro).

Figuur 2 Verwachte verdeling van de omzet van eten en drinken gedurende de intelligente lockdown in scenario 1

Bron: CBS, Nielsen, FSIN, IGD; berekeningen Wageningen Economic Research.

3. Overzicht van de omzetverschuivingen voor eten en drinken in Nederland per verkoopkanaal

Foodservice

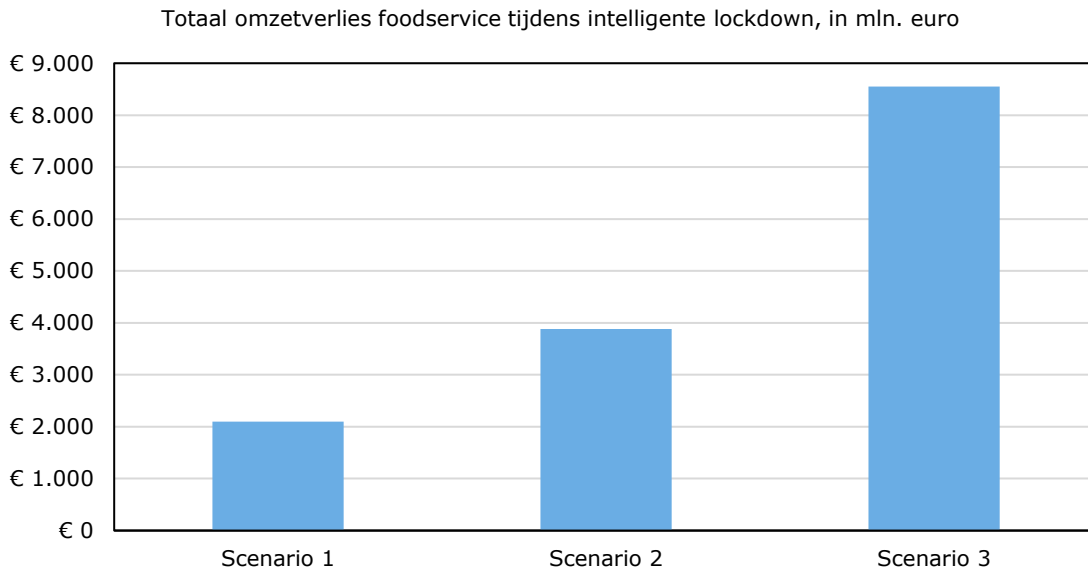
Aannames op 8 april 2020

- De bedrijfscatering is voor een deel operationeel. Mensen zijn soms op hun bedrijfslocatie aan het werk, bijvoorbeeld in een fabriek, waar catering beperkt aanwezig is. De omzet van bedrijfscatering wordt geschat op 20% van de normale omzet in de periode van de lockdown.
- Partycentra, strandtenten, sport- en recreatieverkooppunten zijn dicht. De omzet valt weg gedurende de lockdownperiode.
- Faciliterende foodservice in detailhandel, bijvoorbeeld restaurants in warenhuizen, is dicht. De omzet valt weg gedurende lockdownperiode.
- Faciliterende foodservice bij vervoer, bijvoorbeeld luchtvaart- en treincatering is drastisch gekrompen. Er wordt ervan uitgegaan dat er iets van catering plaatsvindt, bijvoorbeeld in vliegtuigen die nog wel passagiers vervoeren. De totale omzet wordt op 5% van de normale omzet geschat.
- In de fastfoodservice zijn veel lunchrooms dicht. Sommige cafetaria's en fastfood restaurants, en een aantal lunchrooms zijn open voor afhalen en bezorging. De cafetariabranche profiteert van de traditie om een snack of een frietje te halen, waardoor er, afhankelijk van de locatie, ook zaken zijn die zelfs meer draaien dan voor de crisis. Voor nu wordt de omzet op 50% van de normale omzet geschat. Bij afhalen en brengen wordt weinig aan dranken omgezet.
- Catering vindt nog steeds plaats in zorginstellingen, PI's en kazernes. Zorginstellingen zijn open, een deel van de niet essentiële en niet spoedeisende zorg ontbreekt echter. Mensen die thuis kunnen werken eten niet op locatie. Bezoekers mogen niet meer komen. In PI's wordt gecaterd, in kazernes wordt voor een deel gecaterd. Voor deze groep instellingen wordt de omzetkrimp op de helft geschat.
- Hotels mogen openblijven, maar de bezettingsgraad is minimaal, hotel-restaurants zijn dicht. Alleen roomservice is mogelijk. De omzet in voedsel wordt op 3% van de normale omzet geschat.
- Onderwijsinstellingen zijn gestopt met onderwijs op locatie. Veel gebouwen zijn helemaal dichtgegaan. In open gebouwen zijn de meeste cateringlocaties dicht, mogelijk zijn er nog automaten, maar er zijn bijna geen mensen in gebouwen aanwezig. De omzet valt weg.
- Er wordt 50% minder getankt bij de pompshops. De aanname is dat de omzet aan voedsel met 50% is gekrompen.
- Bij 'echte' restaurants met nationale keuken is het beeld wisselvallig. Een deel van de restaurants is helemaal dicht, een deel is doorgedaan met hun bestaande afhaal-/bezorgservice, een deel is begonnen met afhaal-/bezorgservice. Dranken worden nauwelijks omgezet. Nieuwsberichten spreken over 90 tot 95% omzetverlies bij restaurants. De aanname voor nu is dat de restaurants 10% van de normale omzet draaien.
- Wegrestaurants zijn voor een deel open voor truckers voor het afhalen. Grote wegrestaurantketens (bijvoorbeeld Hajé) rapporteren dat ze 10% van de normale omzet draaien. De aanname hier is dat alle wegrestaurants 10% van de normale omzet draaien.
- De berekeningen voor de relevante perioden van 2020 zijn gebaseerd op de gegevens van 2019. Er zijn geen schattingen gemaakt van de 'normale' omzetontwikkeling voor 2020 (alsof het een 'normaal' jaar zou zijn).
- De bovenstaande aannames gelden voor de hele duur van de intelligente-lockdownperiode.

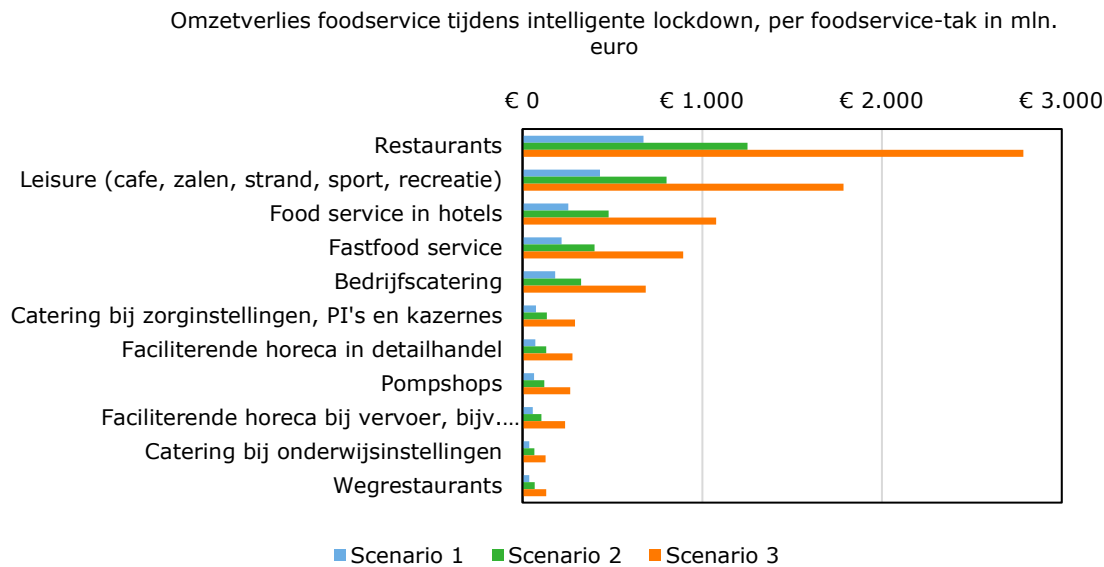
Resultaten

- Het verwachte omzetverlies in de foodservice gedurende de intelligente lockdown is circa 83%. In scenario 1 is dat ruim 2 mld. euro, in scenario 2 3,9 mld. euro, in scenario 3 8,6 mld. euro. Het geschatte omzetverlies is in lijn met de schatting van Veneca. Veneca meldt iets in de richting van 80% omzetsdaling te verwachten in de coronacrisis.
- Het verwachte omzetverlies verschilt per foodservice-tak. De geschatte percentages liggen tussen 50% en 100%. Restaurants missen de meeste omzet in euro's.

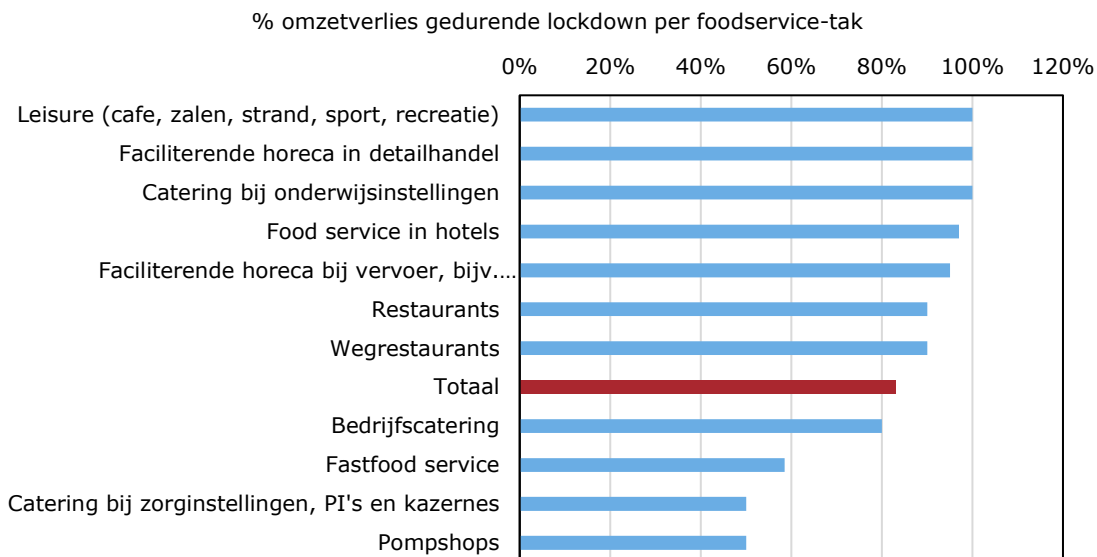
- Omdat de foodservicetakken verschillende combinaties van producten omzetten, verschilt het verwachte omzetverlies per productgroep. Ongespecificeerde dranken moet de meeste omzet missen. Maar ook andere dranken als koffie en thee zullen een sterke omzetzaling laten zien.

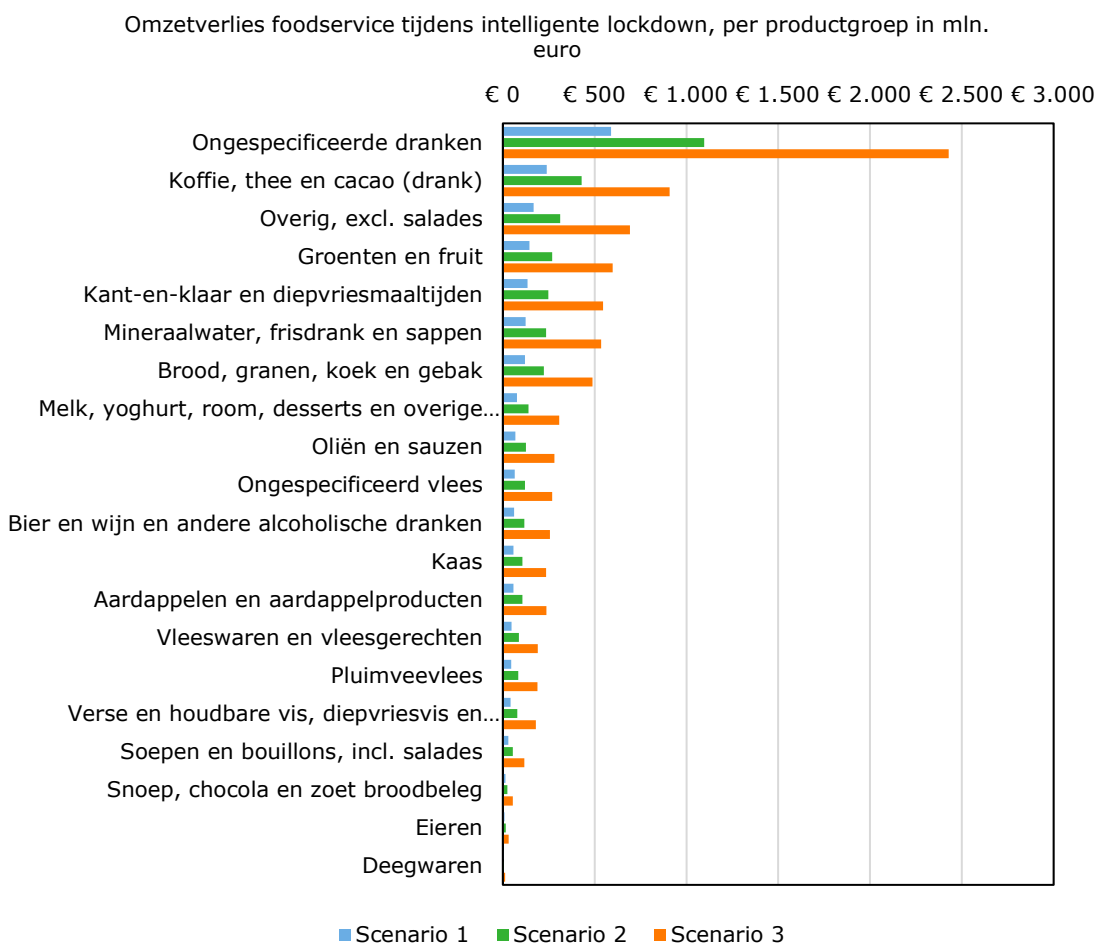
Figuur 3 Verwacht omzetverlies foodservice tijdens de lockdown. Drie scenario's in mln. euro
Bron data: Foodstep, berekeningen Wageningen Economic Research.

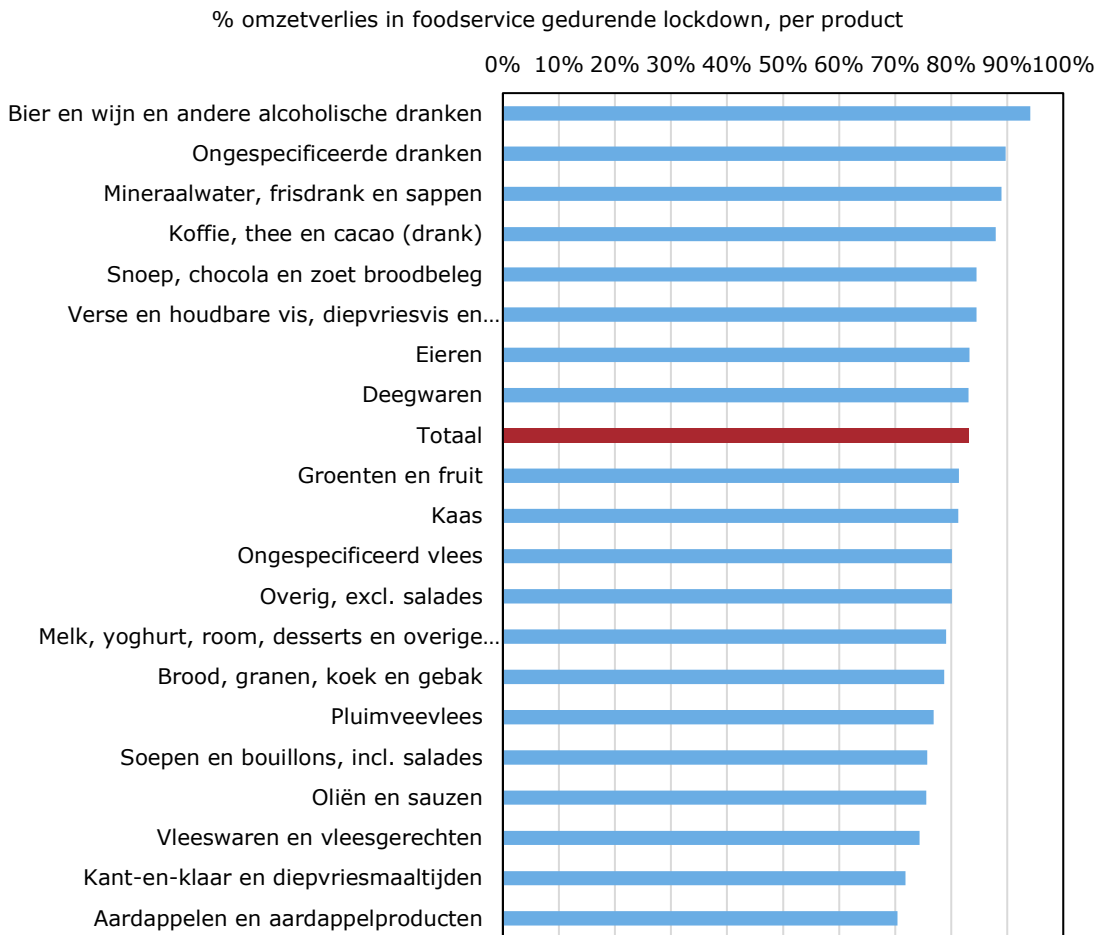
Figuur 4 Verwacht omzetverlies foodservice tijdens de lockdown, per foodservice-tak. Drie scenario's
Bron data: Foodstep, berekeningen Wageningen Economic Research.

Figuur 5 Percentage verwacht omzetverlies tijdens de lockdown per foodservice-tak
Bron data: Foodstep, berekeningen Wageningen Economic Research.

Figuur 6 Verwacht omzetverlies foodservice tijdens de lockdown, per productgroep. Drie scenario's
Bron data: Foodstep, berekeningen Wageningen Economic Research.

Figuur 7 Percentage verwacht omzetverlies tijdens de lockdown per productgroep
 Bron data: Foodstep, berekeningen Wageningen Economic Research.

Supermarkten

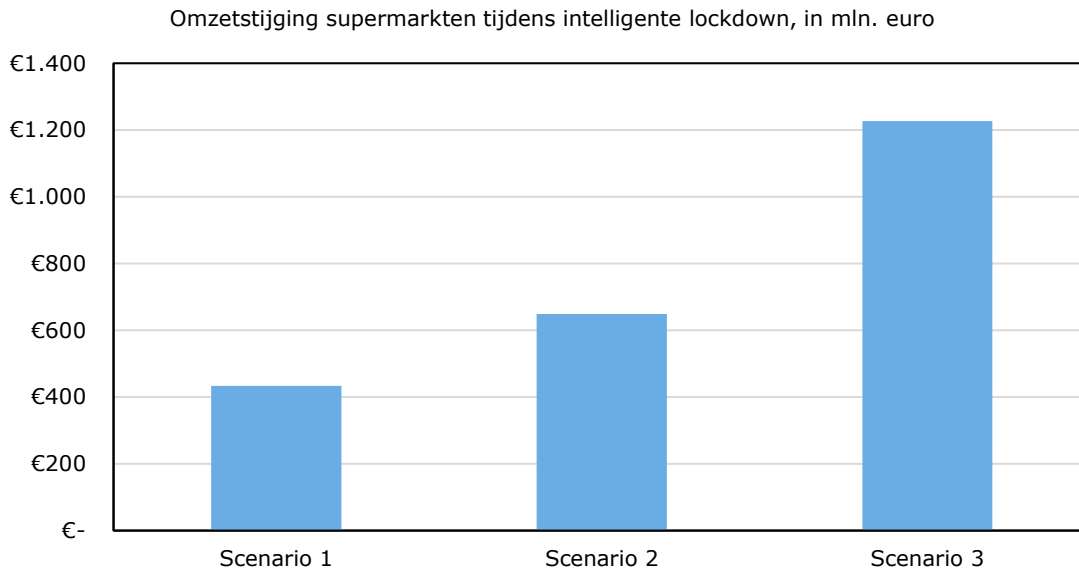
Aannames op 8 april 2020

- Omzetveranderingen tot en met week 12, de eerste week van de lockdown, zijn afkomstig van het CBS. De omzetsijging in week 14 is afkomstig van Nielsen en is 7,1% ten opzichte van dezelfde week in 2019. Voor scenario's wordt voor nu uitgegaan van de blijvende procentuele wekelijkse omzetsijging in de hele periode vanaf week 15 die gelijk is aan week 14, de laatste week waar informatie over beschikbaar is.
- Sommige productgroepen worden relatief meer of minder verkocht dan andere producten. De impact van het Coronavirus verschilt per supermarktcategorie. Categorieën die zich richten op verwennen (zoals ijs), hydratatie, slimme maaltijdplossingen (ook diepvries) lijken in de eerste weken relatief meer afzet te gaan vinden via supermarkt dan voorheen. Maar er is nog geen informatie over hoeveel effect dit heeft op hun omzet en of het effect blijvend is (er kan een compensatie plaatsvinden later in de periode van de lockdown). Daarnaast: week 14 is voorafgegaan door 3 hamsterweken. In die weken is de omzet van bijvoorbeeld houdbare producten, zoals conserven, diepvriesgroenten, rijst en pasta, veel hoger dan het jaar daarvoor, sommige producten lieten zelfs een verdubbeling zien. Het aandeel van deze producten in de omzet van supermarkten wordt maximaal 9% geschat, gebaseerd op de data van het CBS. Hoe het koopgedrag vanaf week 15 gaat veranderen is niet bekend. Het kan zo zijn dat de producten in een bepaalde week niet gekocht worden omdat ze al op (hamster)voorraad zijn. Door het ontbreken van productspecifieke informatie wordt voor nu geen rekening gehouden met de crisis-specifieke verschillen in de afzet tussen de productgroepen.

- De berekeningen zijn gebaseerd op de gegevens van 2020. Er zijn geen schattingen gemaakt van de omzet voor 2020 alsof het een normaal jaar zou zijn.

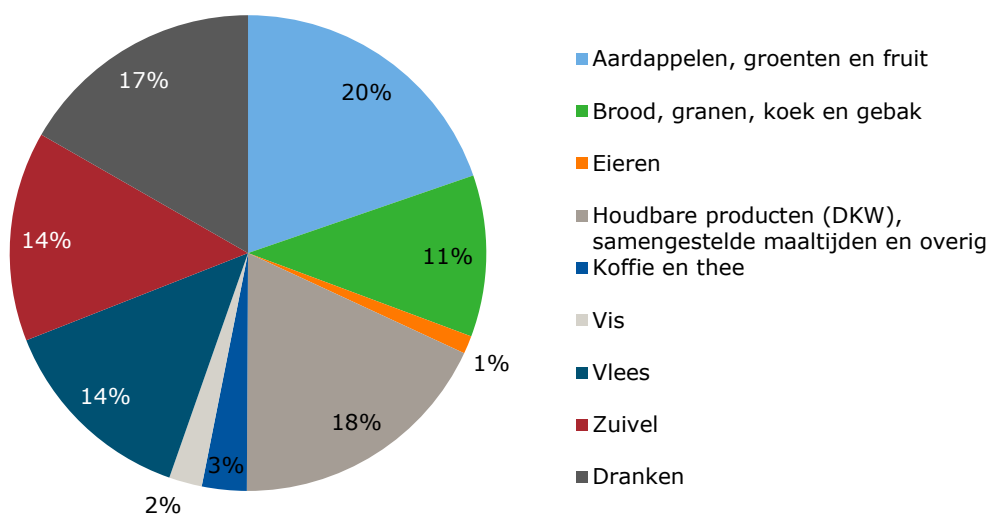
Resultaten

- Hamsterweek 11 van 2020 valt buiten de scenario's. De intelligente lockdown is op 16 maart, dat wil zeggen week 12 2020 ingegaan. Volgens het CBS is in week 11 is circa 30% meer omgezet dan in week 11 in 2019.
- De omzetsijting in supermarkten is 12%, of ruim 433 mln. euro in de periode van scenario 1. In scenario 2 is deze omzetsijting 10% of 649 mln. euro. In scenario 3 is de omzet in supermarkten met 1.227 mln. euro gestegen.
- De meeste stijging in omzet is voor aardappelen, groenten en fruit: 85 mln. euro in scenario 1, 128 mln. euro in scenario 2, 242 mln. euro in scenario 3.

Figuur 8 Verwachte omzetsijting bij supermarkten tijdens de intelligente lockdown. Drie scenario's in mln. euro

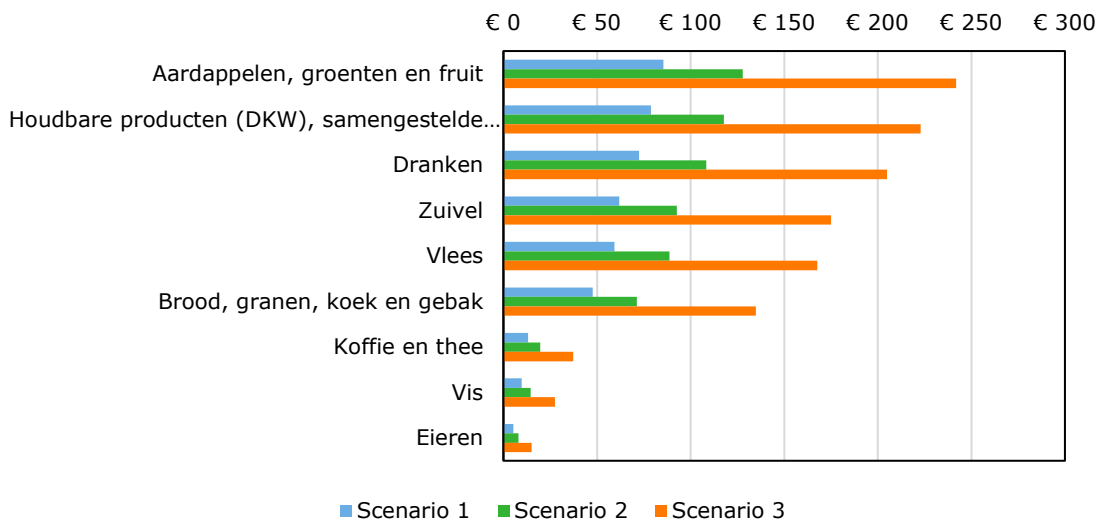
Bron data: CBS en Nielsen, berekeningen Wageningen Economic Research.

Figuur 9 Procentuele verdeling van de omzet tussen de productgroepen in supermarkten

Bron data: CBS, berekeningen Wageningen Economic Research.

Omzetstijging supermarkten in de periode van lockdown, per productgroep

Figuur 10 De verwachte omzetstijging van de productgroepen in supermarkten. Drie scenario's
Bron data: CBS en Nielsen, berekeningen Wageningen Economic Research.

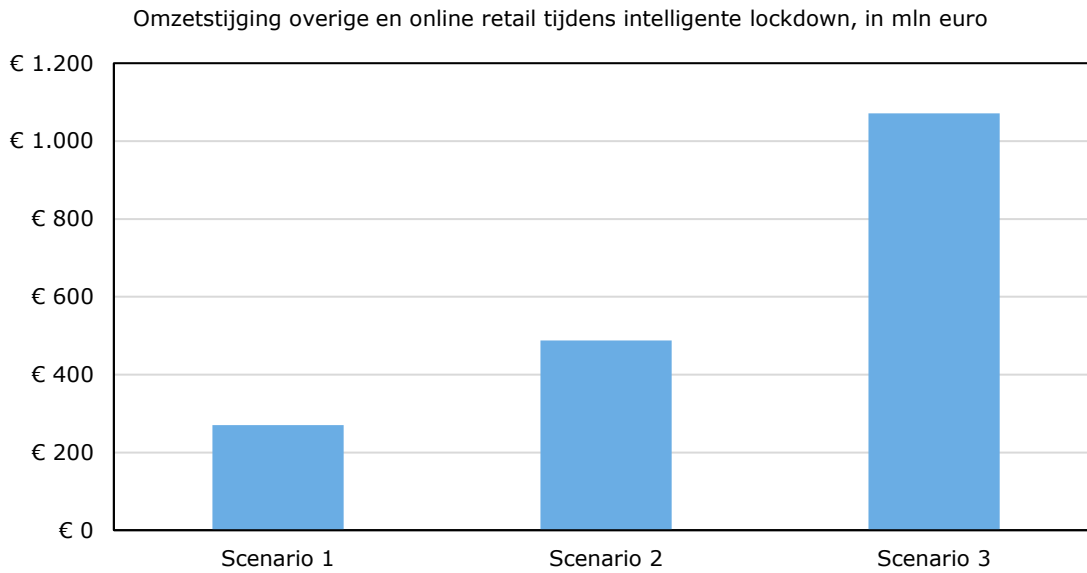
Overige kleine en online retail

Aannames op 8 april 2020

- CBL meldt een stijging van 40% in online boodschappen in de eerste weken van coronacrisis. De aanname is dat de omzetstijging van gespecialiseerde online supermarkten met 40% stijgt ten opzichte van 2019 gedurende de lockdownperiode.
- In de berichtgeving loopt de stijging in de verkoop van maaltijdboxen en verspakketten uiteen: tussen 50% en 500%. Ook zijn er nieuwe initiatieven opgekomen als Support Your Locals. Aanname voor nu is dat dit kanaal verdubbelt in de omzet.
- Bij speciaalzaken en ambulante handel is het beeld ook heel divers. Slagers, groentenspeciaalzaken en bakkers kunnen profiteren van de crisis. Aan de andere kant treft de crisis openluchtmarkten die voor een groot deel gesloten zijn. De aanname is dat de totale omzet voor deze groep gelijk blijft.

Resultaat

- De verwachte omzetstijging bij de overige en online retail voor scenario 1 is 270 mln. euro, voor scenario 2 is 487 mln. euro, en voor scenario 3 1.071 mln. euro, of 25%.

Figuur 11 Verwachte omzetstijging van de overige en online retail tijdens de intelligente lockdown. Drie scenario's in mln. euro

Bron data: CBS en Nielsen, berekeningen Wageningen Economic Research.

Bronnen

Bron data foodservice: Foodstep; bewerking: Wageningen Economic Research

Bron data supermarkten: CBS, Nielsen; bewerking: Wageningen Economic Research

Bron overige kanalen: IGD, FSIN; bewerking: Wageningen Economic Research

<https://foodstep.com/over-foodstep/jaarcijfers-omzet-foodservice-database/>

<https://www.telegraaf.nl/financieel/2066808857/horeca-ziet-omzet-opdrogen-door-verplichte-sluiting>

<https://www.missethoreca.nl/horeca/artikel/2020/03/fsin-door-corona-verschuift-omzet-van-buitenshuis-naar-thuisconsumptie-101333522>

<https://www.missethoreca.nl/horeca/artikel/2020/03/fsin-door-corona-verschuift-omzet-van-buitenshuis-naar-thuisconsumptie-101333522>

<https://www.cbs.nl/nl-nl/dossier/cbs-cijfers-coronacrisis/wat-zijn-de-economische-gevolgen-van-corona->

https://www.missethoreca.nl/catering/nieuws/2020/03/grote-zorgen-bij-contractcaterers-over-gevolgen-coronavirus-101333492?_ga=2.25648693.980456435.1586195146-1959958012.1572540846

<https://www.bnr.nl/nieuws/ondernemen/10406233/jitse-groen-takeaway-com>

<https://www.foodclicks.nl/nieuws/>

<https://www.lc.nl/economie/Coronacrisis-kost-pomphouders-tot-50-procent-van-hun-omzet-25477037.html>

<https://www.horecadna.nl/>

<https://www.metronieuws.nl/in-het-nieuws/2020/04/hamsterwoede-voorbij-maar-drukke-in-supermarkten-blijft>

https://www.dvhn.nl/economie/Corona-angst-leidt-tot-doorbraak-van-online-bestellen-en-thuisbezorgen-van-boodschappen-25530499.html?harvest_referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F&harvest_referrer=https%3A%2F%2Fwww.dvhn.nl%2Feconomie%2FCorona-angst-leidt-tot-doorbraak-van-online-bestellen-en-thuisbezorgen-van-boodschappen-25530499.html%3Fharvest_referrer%3Dhttps%253A%252F%252Fwww.google.com%252F

<https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/nu-zien-we-wel-kans-om-boeren-in-de-buurt-op-te-zoeken~b66a1d0f/>

<https://www.rtlnieuws.nl/economie/bedrijven/artikel/5079951/picnic-drukke-personeel-online-supermarkt-jumbo-albert-heijn>

<https://www.nporadio1.nl/consument/22875-online-boodschappen-doen-omzet-groeit-explosief-vanwege-coronavirus-maar-winst-blijft-uit>

<https://www.deondernemer.nl/corona/coronavirus/buurtwinkels-omzet-kerst-corona~2066688>

https://www.snackkoerier.nl/bedrijfsvoering/artikel/2020/04/positieve-geluiden-in-de-cafetariabranche-tijdens-coronacrisis-101306138?_ga=2.162395004.1770838832.1587045808-1959958012.1572540846

Meer informatie

Katja Logatcheva

T +31 (0)70 335 81 56

E katja.logatcheva@wur.nl

www.wur.nl/economic-research

2020-039h